

Embervadászat

Történetek a betyárvilág korszakából II.

A hevesmegyei siroki várrom közelében álló erdősház előtt az 1877. év egy nyári reggelén három vadász állott meg. Az egyik hatalmas termetű férfi volt, törei és tótmegyeri Tóth Mór egri királyi ügyész. A másik kettőben egri ember két börtönőrt ismert volna fel, a kik most vadászoknak voltak kiöltözve.

Tóth Mór mellett egy rövid lábú kis vizsla ficánkolt, a melyet Tóth még hivatalos kirándulásai idején se hagyott otthon. A mint nekem többször elbeszélte, ez a kis Mokra nevű vizsla kedvesebb volt egy négy megyében híres szőlő-agarárnál, amelyik pedig nem egy [billikomot](#) nyert a gazdája számára. Hanem azzal nem lehetett beszélni, míg a kis Mokrával „majdnem” beszélni lehetett.

Most is csak bámult beszédés szemeivel Mokra a gazdájára, hogy hát miért is álltak meg? Ilyen jókor és itt?!

— Na Marcsa! — kiáltott be az ügyész az udvarra. — Jó reggelt sem mondunk?

Az udvaron valamivel foglalatосkodó [palócz](#) asszony meglehetőсs ügyetlenséggel mutatta, mintha csak rnost venné észre a házuk előtt megálló vadászokat és zavartan köszönt.

— Andris hol van? — kérdi Tóth.

— Az erdőt járja.

— De csak hagyott itthon valamit abból a tavalyi szilvóriumból.

— Óh van még, csak tessék beljebb fordulni.

Mindezeket azonban az asszony szokatlanul hangosan kiáltotta, a mi el nem kerülte Tóth figyelmét.

Tóth Mór kissé gondolkodott. Habozott, hogy bemenjen-e. Majd eszébe jutott különleges megbízása s az ezzel járó nagy kötelesség.

— Eh, segítünk valahogy — mormogá, s két kísérőjével bement a kis erdő-lakba.

A csinos asszonyka előhozta a szilvóriumot. Tóth csak megízlelte, míg két kísérője három-négy kupiczával bellebbezett a jó italból.

— Andris hogy van?

— Jól, uram. Köszönöm kérdését.

— Meggyógyult a karja?

— Alig is volt fájós.

— Akkor talán most már ki is békülne Vidróczkival?

— Nem is haragudott rá. Hiszen csak véletlen volt, Vidróczki nem tudta, hogy Andris ment utána. Andris se tudta, ki után megy.

— Jó barátok?

— Azok voltak, de most dehogy, dehogy...

— Pedig rokonok.

— Azok ... De hát tetszik tudni, hogy Vidróczki micsoda?

— Tudom, tudom, betyár, erősen érik az akasztófára.

— Az akasztófára?

— Hát mit gondolsz Marcsa? Néhány ember özvegye, árvája azt is mondja, hogy régen megérett rá.

— Ah Istenem! — sópáncodott az asszony.

— Hozz egy kis friss forrásvizet.

A mint az asszony kiment, Tóth lehajolt s az ágy alól egy csizmát húzott elő.

Tóth az érseki uradalom minden erdőjét ismerte. Ismerte jól Balog Andrist is, a kivel nagyon gyakran járta be az erdőségeket. Meg is szerette az ügyes erdőt, a kit különben tisztességes, becsületes embernek tartott. Arról, hogy a futóbetyár Vidróczkinak rokona, nem tehet, s hogy mint rokonnak olykor-olykor szállást ad Andris, Tóth annál inkább nem talált semmit, mert jól tudta, hogy Andris az erdőből ki nem mozdul s így nem is tudta, hogy Vidróczki mily kegyetlenségeket követ el, s hogy valósággal réme két megyének. S általában az emberi gyengeségeket, gyarlóságokat és a helyzetszülte kényszereket hosszú hivataloskodása alatt mindig akként tudta mérlegelni, hogy bevallása szerint egyszer sem csalódott.

Most is tudta, hogy Andris erdőt bűn nem terhelheti s el volt határozva, hogy a nagy bűnperbe lehetőleg nem vonja be.

Tudta azt is Tóth, hogy az uradalmi erdősők a csizmát az uradalomtól kapják s az mind egyforma. Az ágy alól kivett egy csizma pedig parasztcsizma volt, a mit vásárokon árulnak. A csizma párját hiába kereste az ágy alatt.

— Mokra, — szólt Tóth a vizslához — szagold meg.

Ezzel a kutya fejét benyomta a csizmába, honnan a kutya prüsszkölve szabadította ki fejét.

— Talán betyárszagú — nevetett Tóth. Nemsokára az asszony vizet hozott be, a miből Tóth jóízűen ivott s aztán kiindultak.

— Isten áldjon Marcsa, mondd meg Andrisnak, hogy a jövő hónapban majd együtt járjuk az erdőket, s hogy szeretném, ha jobban tudná, hogy mi van a házában s a háza körül.

— Ah uram, uram — hebegett az asszony elsápadva s majd térdre esett az ügyész előtt.

Mokra ekkor szaglálódott az udvaron s mintha lépteket követne, visszaszaladt a pitvarajtóhoz.

— Mokra, — kiáltott Tóth — ide, majd később. Ide!

A háztól vagy harminc lépésnyire megállott Tóth s féloldalt feltekintett a ház padlásnyílására.

A nyílástól ugyanakkor egy emberfejet látott visszahúzódni.

Tóth két kísérőjével a siroki várrom felé haladt.

Egyszer még visszatekintett s úgy látta, mintha a padlásablakból egy puska csöve volna felé irányozva. Szinte belátott a csőbe.

— Vidróczki — mormogá Tóth.

Csakhamar dühös ordítás hallatszott a ház felől, felpattant az erdősház ajtaja s kirohant Vidróczki Márton.

Jól ismerték mind a hárman, mikor még csak holmi birge-ügyekben töltötte az időt az egri fogházban.

Hatalmas, erős, csinos ember volt Vidróczki, nem lehetett mással összetéveszteni.

Kezében egy félcsizmát tartva rohant a Torna patak felé, hogy a Mátra-hegység rejtekeiben bújjon meg.

Még lőtávolságban volt, pompás, golyóra töltött angol fegyverével a kitűnő lövő Tóth el is találta volna.

— Hadd menjen — szólt Tóth kísérőihez. — Andrist ismerem. Becsületes fiú, ne keveredjen ebbe a dologba, Vidróczki most már úgy is a mienk.

A Torna patakon túl, a hegység lábánál éleset füttyentett a betyár, s mindjárt három másik ember bújt valahonnan elő, a kiknek valamit mutogatott Vidróczki.

Ekkor Tóth is megtudta, mi okozta a betyár ijedelmét.

A siroki várrom körül fegyverek csillogása tűnt elő s lassan előnyomult egy század katona.

Tóth ingerülten sietett a katonák elé.

— Hol van Hegedűs főhadnagy úr? — kérde az őrmestert.

Az őrmester nem értette az ügyész haragját.

— A főhadnagy úr vagy száz lépésre elmaradt, egy erdőssel beszél. Mondta, hogy ezen rom oldalán várjunk rá s az ügyész úrra.

Tóth legyintett a kezével.

— Mindegy. Vidróczki meglátta fegyvereket, amott menekül. A túloldalon kellett volna maradniok. De hát magának se legyen baja. Egy embert futtasson a főhadnagy úr után. Siessenek, megkezdjük a hajtást.

Vidróczki már két év óta réme volt Heves és a szomszédos megyéknek. Rablás, gyilkosság, betörés, erőszakoskodás hosszú sora nyomta lelkét, míg végre 1877. évben az akkori belügyminiszter, Szapáry Gyula gróf a megyei hatóságok kikerülésével egyenesen és névszerint Tóth Móra bízta a karhatalmat.

Tóth egy nappal előbb kezdte meg Vidróczki és társai üldözését a hatvanadik gyalogezred egy századával.

Egy erdőstől tudta ki, hogy Vidróczki mely tájon tartózkodik s visszaemlékezve arra, hogy Vidróczki rokonságban van Andris erdőssel, gyanította, hogy ott nyomra fog akadni.

A kis Mokra, mint valami véreb nyomult a Vidróczki nyomán, olykor-olykor dühös vakkantásokat hallatva.

A katonaság a Mátra nagy vonalát befogva lassan, de biztosan haladt előre, központban a főhadnagy és ügyésszel vagy hat katona.

A két szárny jóval előbbre haladt, nehogy oldalt kitörhessenek észrevétlenül az üldözöttek.

Mokra biztosan vezette a központban a hajsza vezetőit.

Többször megpillantották az üldözött betyárokat, a kiknek ez a kitartás sehogyssem tetszett. Néhányszor lőttek is a katonák felé, de a golyók alig haladtak át a távolság közepén.

Estefelé ismét feltűntek egy hegyhátan, honnan a túlsó oldalra leereszkedni akartak. A hegyhát az irtás vonalába esett, úgy hogy a kivágott fatörzsek közt az üldözők szemei előtt kellett haladniok.

Vidróczki megállt a tetőn és a szembelevő hegygerincen három irányban előnyomuló katonaság felé fenyegetett öklével.

Kiabált is valamit, de a távolság miatt érthető nem volt.

Tóth ekkor felemelte fegyverét és lőtt.

Vidróczki a lövésre lerogyott, de csakhamar felugrott, ismét fenyegetett az üldözők felé és kissé sántítva a túloldalra ereszkedett.

— Csak egy kicsit kellett volna felebb — szólt Hegedűs.

— Elég volt ez. Holnap úgy is a mienk lesz.

S haladtak tovább.

Arra a helyre érve, a hol Vidróczki elesett, kevés vért találtak s a fekvésből megállapították, hogy Vidróczki jobb lábszára van meglőve. Fáklyafénynél haladtak tova éjjel is. A katonaság élelmezése biztosítva volt, s nem akadt köztük egy sem, a ki nem örömet szenvedte volna a fáradságokat, a mikor céljuk volt egy kegyetlenségéről hírhedt rablótól szabadítani meg a megyét.

A harmadik nap reggelen már közelükbe voltak a futóbetyároknak.

Nagy-Bátony közelében, egy kimagasló kopár hegy tetején pillantották meg a betyárokat.

Dacára, hogy a katonaság hosszú vonala megjelent a szemben levő hegygerinceken, a betyárok nem keltek fel fekvő helyzetükből.

Aztán, hogy mozdulatlanul megállottak a katonák és néma csend honolt a zöldelő, gyönyörű tájékon, Tóth átkiáltott a rablókhoz.

Mind a négy rabló felugrott s Vidróczki Tóth felé lőtt.

Most már közelebb ért golyója. Alig négy-öt lépésre Tóth előtt vágódott a földbe.

— Tűz! — vezényelt a főhadnagy. Abban a pillanatban már földrevágódtak a betyárok, úgy, hogy a golyók feleltük süvöltöttek el, a halál hangját sikítva s betyárok fülébe.

Vidróczki, a sebesült, az alig mozduló betyár nevetett, de a másik három komoly maradt.

Valamit beszéltek Vidróczkihoz, a ki dühösen ellenezni látszott azok tervét.

Ekkor a három ember lecsapta a földre fegyvereit s egyik közülök fehéres kendőt tűzött egy galyra s megindultak le a katonaság felé.

Vidróczki magához kapkodta a három fegyvert. Majd felemelte saját fegyverét s lefelé haladó társaira célzott.

De meggondolta magát és ismét Tóth és a főhadnagy felé lőtt. A lövésre a Tóth mellett álló katona felsikoltott, a golyó a karját találta.

— Hát akkor halva — szól Tóth felemelve fegyverét s a rablóra célzott. De mielőtt ő lőhetett volna, eldördült a Hegedűs fegyvere és Vidróczki a földre rogyott.

— Hurráh! — kiáltottak a katonák.

— Megálljatok! — kiáltott ekkor Tóth a lefelé jövő három betyárhoz — Te ott, Szőrös Szabó, fordulj vissza. Nézd meg, hol sebesült meg Vidróczki és mind a négy fegyvert hozd el.

Szőrös Szabó elsápadt. Ismerte a Vidróczki kegyetlenségét; ha az még eszméletén van, élve hozzá nem juthat. Lassan megfordult s reszkető inakkal botorkált fel Vidróczki felé.

Vidróczki mozdulatlanul feküdt, melléből patakzott a vér.

A betyár összekapkodta a négy fegyvert s ugyancsak igyekezett el a veszedelmes ember közeleből.

Ugyanakkor megindult a katonaság s hordágyat rögtönözve, arra tették az eszméletlen Vidróczkit. Bátönyig eszméletre jött. S a hogy körülnézve felismerte vigasztalan helyzetét, éktelen káromkodásba tört ki. Majd felszaggatta kötelékeit, dühösen védekezett az ápolás ellen. Mire Bátönyba értek vele, meghalt.

A többiek aztán a per során mindenből az oroszlánrészt juttatták Vidróczkinak, mind a mellett nem merték magukat ártatlannak mondani.

Két évi kegyetlen garázdálkodás után így vetett véget Tóth Mór két nap alatt a Vidróczki-bandának.

Forrás: Nyírvidék. A Szabolcsvármegyei Községi Jegyzők és a Szabolcsmegyei Tanítóegyesület Hivatalos Közlönye. XXVI. évfolyam 4. szám 1905. december 3.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Nyirvidek_1905_07-12/?pg=206&layout=s&query=embervad%C3%A1szat